בעדים פסולין ודיינין כשרין מינו דפסלי עדים פסלי נמי דייני סיפא בדיינין פסולין ועדים כשרין מינו דפסלי דייני פסלי נמי עדים מתקיף לה רבא בשלמא מינו דפסלי עדים פסלי נמי דייני איכא בי דינא אחרינא אלא מינו דפסלי דייני פסלי נמי עדים והא עדים תו ליכא? לא צריכא דאיכא כת אחרת, הא ליכא כת אחרת מאי, הכי נמי דלא מצי פסלי, היינו דרב דימי? איכא בינייהו מינו: דמר סבר אמרינן מינו ומר סבר לא אמרינן מינו. גופא *אמר ר"ל פה קדוש יאמר דבר זה? תני עדו "איני", והאמר עולא הרואה את ר"ל בבית המדרש כאילו עוקר הרים וטוחנן זה בזה? אמר רבינא והלא כל הרואה ר"מ בבית המדרש כאילו עוקר הרי הרים וטוחנן זה בזה, הכי קאמר בא וראה *כמה מחבבין זה את זה, כי הא דיתיב רבי וקאמר אסור להטמין את הצונן אמר לפניו ר' ישמעאל בר' יוסי: אבא *התיר להטמין את הצונן, א"ל *כבר הורה זקן אמר רב פפא בא וראה כמה מחבבין זה את זה דאילו רבי יוסי קיים *היה כפוף ויושב לפני רבי דהא ר' ישמעאל בר' יוסי ממלא מקום אבותיו הוה והיה כפוף ויושב לפני רבי וקא אמר "כבר הורה זקן", א"ר אושעיא מאי דכתיב °ואקח לי (את) שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים" נועם—אלו ת"ח שבארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה חובלים—אלו ת"ח שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה °ויאמר (אלי) אלה [שני] בני היצהר העומדים וגו' ושנים זיתים עליה: יצהר אמר רבי יצחק אלו ת"ח שבא"י (א)שנוחין זה לזה בהלכה כשמן זית ושנים זיתים עליה—אלו ת"ח שבבבל שמרורין זה לזה בהלכה *כזית. °ואשא עיני וארא והנה שתים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפים ככנפי החסידה ותשאנה *האיפה בין השמים ובין הארץ. ואומר אל המלאך הדובר בי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער" *א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי זו חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל, וגסות הרוח לבבל נחית והאמר מר "עשרה קבין גסות ירדו לעולם תשעה נטלה עילם ואחת כל העולם כולו"? אין לבבל נחית ואישתרבובי דאישתרבב לעילם, דיקא נמי דכתיב "לבנות *לה בית בארץ שנער" ש"מ, והאמר מר *סימן לגסות הרוח—עניות, ועניות לבבל נחית? מאי עניות—עניות תורה דכתיב °אחות לנו קטנה ושדים אין לה" *אמר ר' יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד. מאי "בבל"? א"ר יוחנן בלולה במקרא בלולה במשנה בלולה בתלמוד, °במחשכים הושיבני כמתי עולם" אמר ר' ירמיה *)זה תלמודה של בבל:

מתני' אמר לו "*נאמן עלי אבא, נאמן עלי אביך, *נאמנים עלי שלשה רועי בקר" ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו. היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו "דור לי בחיי ראשך" ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכ"א אין יכול לחזור בו:

גמ' *אמר רב דימי בריה דרב נחמן בריה דרב יוסף כגון דקבליה עליה בחד. אמר רב יהודה אמר שמואל מחלוקת במחול לך אבל באתן לך דברי הכל יכול לחזור בו ורבי יוחנן אמר באתן לך מחלוקת. איבעיא להו באתן לך מחלוקת אבל במחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו או דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת? תא שמע דאמר רבא מחלוקת באתן לך אבל במחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו, אי אמרת בשלמא באתן לך מחלוקת אבל במחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו, רבא דאמר כרבי יוחנן, אלא אי אמרת בין בזו ובין בזו מחלוקת רבא דאמר כמאן? רבא טעמא דנפשיה קאמר, איתיביה רב אחא בר תחליפא לרבא *היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו "דור לי בחיי ראשך" רבי מאיר אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים אין יכול לחזור בו מאי

תורה אור

בעדים פסולים ודיינין כשרין · בעל דין פוסל הדיינין והעדים שמקבל דבריו אמת על העדים ומשום הכי מהימנינן ליה אפי' לגבי דיינין: **סיפא** · שמקבל דבריו אמת על הדיינין שפסולין הם ומשום הכי מהימנינן להו לעדים אליבא דר"מ, ורבנן לית להו מיגו: **איכא בי דינא אחרינא** · והוא נוגע בעדות: **רבנן סבר** · אמרינן מיגו בשלמא כדקיימא הכא טעמא משום מיגו הוא ואי לאו הכי הוא לא הוה פסיל רבי מאיר ולרב דימי לא אמרי' מיגו בשלמא: **וטוחנן זה בזה** · מטיח ומקיש זה בזה אלמא חריפא טובא הוה מקרי ליה לר' מאיר דרך שבח "פה קדוש": **אמר רבינא** · ומאי תמהא והלא ר' מאיר עוקר הרי הרים הוא כלומר אלים וגבר טפי טובא: **בא וראה כמה** · כלומר לא אתמוהי קא מתמהי אלא הכי קאמר בא וראה כמה בני ארץ ישראל מחבבין זה את זה דהא ריש לקיש אריף וחכים טובא הוה וקרי ליה לר' מאיר "פה קדוש" דקא מחבב ליה ומיישב את הדבר להתקיים: **להטמין את הצונן** · מים צונן ומתיירא שלא יוחמו אסור להטמינם כחול (לנורדשבת)[בשבת]: **הורה זקן** · ר' יוסי דאזלינן בתריה: **ממלא מקום אבותיו** · חשוב כאביו: **מחבלים** · בלשון עז וחמה מקשין זה לזה ובני א"י נוחין יחד ומעיינין יחד ומתקן זה את דברי זה והשמועה יוצאה לאור: **משמנין** · נוחין כשמן: **איפה** · זה יצר הרע: **שתי נשים** · חנופות וגסות הרוח: **ורוח בכנפיהם** · לשון גסות הרוח: **ככנפי החסידה** · זו חנופה שמראין עצמם חסידים: **לבנות לה בית** · ולא כתיב (*להם) אלמא האחת לבדה נתישבה שם: **עניות תורה** · בעילם היא דניאל בעילם הוה דכתיב (דניאל ח) ואני (הייתי) בשושן הבירה אשר בעילם המדינה ולא רבץ תורה, עזרא הוה בבבל ולמד חק ומשפט בישראל: **במחשכים הושיבני** · שאין טעין זה עם זה והתלמודים ספק בידם: **מתני' נאמן עלי** · להיות דיין: **אבא** · פסול מן התורה לדונני לא לזכות ולא לחיוב דנפקא לן בפירקין (דף כז:) מלא יומתו אבות על בנים וגו': **דור לי** · לשון שבועה: **יכול לחזור בו** · ולישאל שבועה גמורה: **גמ' דקבליה עליה בחד** · דיינא ואע"ג דאיכא תרי אחריני בהדיה א"ר מאיר יכול לחזור בו: **במחול לך** · אי תובע אמר לנתבע "נאמן עלי אבא או אביך אם יזכוך יהא מחול לך", התם קאמרי רבנן "אינו יכול לחזור בו" דהא זכה זה במה שבידו מכיון שלא זכאי: **אבל באתן לך** · דנתבע אמר לתובע "אם יחייבוני אבא או אביך אתן לך": **דברי הכל יכול לחזור** · דהואיל והממון בידו אין בו כח לתובע להוציא אלא בדיינין כשרין: **טעמיה דנפשיה קאמר** · ופליג אתרווייהו:

בלותן

בלולה במקרא ובמשנה וכו' · פירש רבינו תם דבתלמוד שלנו אנו פוטרין עצמנו ממה שאמרו חכמים (מסכת ע"ג דף יט.) לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בש"ס אע"פ כן אנו קוראים בכל יום פרשת התמיד ושונים במשנת איזהו מקומן וגורסין רבי ישמעאל אומר בשלש עשרה מדות וכו':

אמר רב דימי כגון דקבליה עליה בחד · פירש הקונט' דאפילו הכי קאמר ר' מאיר דיכול לחזור בו ולא נהירא דכיון דלרבותא נקטיה הוה ליה למימר לא נריכא כו' דמדקאמר כגון משמע דדוקא קא אמר כגון דקבליה עליה בחד על כן נראה דאמילתייהו דרבנן קאי דדוקא כגון דקבלוה עליה בחד דחדא לריעותא הוא דאיכא קאמרי רבנן דאינו יכול לחזור בו אבל אי קבליה עליה כבי תרי יכול לחזור בו אף לרבנן כיון דאיכא תרתי לריעותא:

רבא

מסורת הש"ס

[לעיל כג.]

שבת נא.

[שם לקמן כט:] יבמות קה:

[עי' תוס' שבת נא. ד"ה אלו תוס' נדה יד: ד"ה כיאן]

[נ"ל לכן]

[נ"ל את האיפה]

קידושין מט: ע"ש

[מדכתיב לה בלא מפיק הא דריש שלא נתקיים ולא עמד לה בבית כאהרן שנאמר כך כתב הרמב"ן בפי' התורה סוף פ' מטות וע"ש תוספות קידושין מט:]

[לעיל כג:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ר יצחק וכו' ת"ח שבא"י שמשמנין זה לזה:

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פ"ד מהל' שבת הלכה ד' סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רנח סעיף ו:

יא ב ג מיי' פ"ז מהל' סנהדרין הלכה ב סמג עשין נו טוש"ע ח"מ סי' כב סעיף א ובשקנו מידו:

יב ד מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג:

[היינו אילן של זית עי' תוס' עירובין יח: ד"ה מרורין ותוס' פסחים נו. ד"ה מה]

[שבת לג:]

פסחים פז:

ב"ב קמח. לעיל כג.

[לקמן כה:]

רבינו חננאל

הלכה כחכמים ואף ר' לא אמר אלא לברר א"ל אנא נמי לברר קאמינא הא דאמר רבין א"ר יוחנן רישא בעדים פסולין ודיינין כשרין מנו דפסלי עדים פסלי נמי דיינין כלומר יכול בעל דין לומר כבר נגמר זה הדין שקבלתי על עצמי לדון בפני ב"ד זה מאחר שנפסלו העדים ואם טוען בעל דין כי יש לי ראיה אחרת התחלת הדין הוא זה וצריכין אנו לברר לנו דיינין כו'. פשוטה היא: היו חכמים מחבבין זה את זה הלא תראה כי מי שרואה ריש לקיש בבית המדרש רואה כח התחכמה שלו כאלו עוקר הרים וטוחנן זה בזה. והיה אומר על ר' מאיר פה קדוש יאמר דבר זה ואע"פ שאמר רבינא הרואה ר' מאיר בבית המדרש כאלו עוקר וטוחן הרי הרים זה בזה. וכן ר' היה יושב ואומר אסור להטמין בשבת הצונן. אמר לפניו ר' ישמעאל ב"ר יוסי אבא התיר להטמין הצונן אמר ר' כבר הורה זקן ואע"פ שאילו היה ר' יוסי קיים היה כפוף ויושב לפני ר' דהא ר' ישמעאל בריה ממלא מקום אבותיו הוה וכפוף היה ויושב לפני ר' ואפילו הכי אמר ר' כבר הורה זקן שהיו מחבבין זה את זה: לאחד קראתי נועם אלו ת"ח שבא"י שמנעימין זה לזה בהלכה. ולאחד קראתי חובלים. אלו ת"ח שבבבל שמחבלין זה לזה בהלכה וכן שני בני היצהר. ת"ח שבא"י נוחין זה לזה כשמן. ושנים זיתים עליה. אלו ת"ח שבבבל שמרין זה לזה כזית. והנה שתים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם וגו' ויאמר ה' לבנות לה בית בארץ שנער. וא"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי זה חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל ואסיק' דגסות נחתא לבבל ואישתרבבא לעילם. ודייקי' מדכתיב לבנות לה בית ולא כתיב לבנות להם בית. ש"מ דחנופה לבדה נשארה וגסות הרוח ירדה לעילם. דעילם אית בה עניות תורה ואמר ר' סימן לגסות הרוח עניות תורה כמו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד. א"ר יוחנן בבל בלולה במקרא ובמשנה ובתלמוד א"ר ירמיה במחשכים הושיבני כמתי עולם זה תלמוד בבל כלומר טעמים שלו צפונים ועלומים כמים עמוקים: ירושלמי תרין בני אינש הוה להון דין באנטוכיא אמר חד לחבריה מה דר' יוחנן אמר מקובל עלי. שמע ר' יוחנן ואמר לאו כל כמיניה מטרפא בעל דיניה אלא שמעין מיליהון תמן ואין הות צרכא כתבין ומשלחין עובדא לרבנן. תרין בני אינש הות להון דין בסבריא זה אומר בב"ד הקטן שומעין לזה שאמר בב"ד הגדול וזה אומר בב"ד הגדול: מתני' א"ל נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמנין עלי ג' רועי בקר כו'. אוקי' כגון דקבליה בחד כלומר אבא ועד אחר עמו. או אביך ואחר עמו נאמנין עלי ר' מאיר אומר יכול לחזור בו וחכ"א אין יכול לחזור בו וקיי"ל כי המקבל עליו בקנין דלא כאסמכתא עד אחד כשנים [מהני] ואין יכול לחזור בו ואפילו בעל דין עצמו אם קבלו בקנין מבעלין אינו יכול לחזור בו וכן מפורש בשבועות (מ"ב ע"א) וכן המקבל עליו ג' רועי בקר כיוצא בהן (וקיי"ל דהמקבל עליו עד אחד כשנים בקנין אינו יכול לחזור בו). אמר רב יהודה אמר שמואל מחלוקת ר' מאיר וחכמים במחול לך אבל באתן לך דברי הכל יכול לחזור בו ור' יוחנן אמר באתן לך מחלוקת אבל במחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו

ואתינא

---

*) [ביאור ופי' מתוק תמצא בשל"ה בית חכמה דף טז' ועוד בדף לה: וז"ל רש"י חגיגה דף י ע"א ד"ה אפי' וכו' לש"ס בבלי שהוא עמוק כדאמרינן במחשכים הושיבני זו הש"ס של בבל עכ"ל וע"ע ריטב"א ביומא פ' הוציאו לו דף נז. והמאמר מועתק בע"י חגיגה פרק א']

מבנה
△ רישא/סיפא
◇ "מיגו"

נושא/מבנה
בא וראה כמה
בני ארץ ישראל
מחבבין זה את זה

נושא/מבנה
△ 2 דרשות
שמתארים ההבדל
בין ת"ח בא"י
לת"ח בבבל

⊗ ג' בתנ"ך ותשאנה

נושא
המקבל על עצמו
השתתפותו של פסול
לדין - מתי אפשר
לחזור בו

א) אתן לך
ב) מחול לך

מבנה (עז ע"ב)
במקבל עליו
פסול - האם
ניתן לחזור בו
I — מה נאמר
בשעת הקבלה
II (ש"מ) — באיזו
שלב בדין
רוצה לחזור בו

שמואל/ר' יוחנן
רבא/ר' יוחנן

*עי' יומא ט:
עוד על אודות
ר"ל

*עי' ב"מ פ"ד:
אביו של רבי - רשב"ג
[illegible]
[illegible]
[illegible]

*עזרא פ"ז, פ' י"ו
סוף כאן

** ר' צ"ע ותלמודא
ובבלי - רק גמרא
(ג' שורות מבסוף) ועי'
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(ערכין כב)

	אתן	מחול
שמואל	דברי הכל יכול לחזור	ר"מ: חוזר חכ"א: אינו חוזר
ר' יוחנן	ר"מ: חוזר חכ"א: אינו חוזר	?
רבא	ר"מ: חוזר חכ"א: אינו חוזר	ד"ה: אינו חוזר